

ביזרעאל רוצים לעשות יותר חלב

אלי סמסון, שה"מ, המחלקה לבקר

(4) מספר הארוחות המוגשות – בין שתיים לארבע ביממה;
(5) ההזנה בתקופת היובש על פי רוב 9–10 ק"ג חומר יבש עם 10% חלבון, ובמחצית המשקים נהוגה תקופת מעבר להזנת החולבות בסוף תקופת היובש;
(6) במרבית המשקים מאובסת השחת בתוך המנה הכללית;
(7) חלקו של המזון הגס במנה נע בין 15% בקיץ ל-20% בחורף במעגן מיכאל, ואילו 45% במשך כל השנה ברביבים. ביזרעאל מאביסים 20% מזון גס בקיץ ו-25% בחורף.

ממשק החליבה

(1) בשלושה משקים מכון רוטארי עם הספקים של 140 עד 180 פרות לשעה, בשני משקים מכוני שדרת דג 6×6 או 8×8 יחידות והספק של 70–80 פרות לשעה, ביזרעאל מכון שדרת דג 16×16 יחידות עם הספק של כ-125 פרות לשעה;
(2) בכל המשקים חלוקת זמני החליבה שווה וקבועה;
(3) בשני משקים אין כלב חשמלי, באחרים כלב חשמלי או שער כוח;
(4) במחצית המשקים חולבים "על רטוב", במחצית על יבש; בארבעה טובלים או מרססים ביוז לאחר החליבה;
(5) כל המשקים דיווחו על 1 עד 2% של דלקות קליניות ועל 8 עד 60% (1) של דלקות תת-קליניות, רוב המשקים אינם נוהגים לתת טיפול אנטיביוטי לתוך העטין.

ממשק מבנים וזבל

(1) במשקים הנשאלים מצויים כל סוגי המבנים המקובלים לשיכון פרות: סככות ריפוד עמוק שבהן מרפדים כל יום, קוראליים, סככות

"אנחנו רפתני יזרעאל, מעוניינים לייצר יותר חלב, ומעוניינים לבחון את עצמנו ביחס לרפתות אחרות ולראות במה אנחנו יכולים להשתפר" – כך הם מעידים על עצמם במכתב שהם שלחו לרפתות אחדות, בעלות מוניטין של רמת תנובה, כושר ניהול וממשק אינטנסיבי. למכתב צורף שאלון מפורט שרכזי הרפתות הנשאלים התבקשו להשיב עליו. נוסף לשאלון בכתב ביקרו רפתני יזרעאל, יחד עם המדריך האזורי החדש שלהם, דוד אריאל איש חפציבה, שהיה שותף מלא ליזמה, באחדות מן הרפתות אליהן פנו.

השאלון היה מחולק לחמישה סעיפים והמשקים שהשיבו עליו הם מרחביה, עין השופט, רביבים, מולדת ומעגן מיכאל, וגם הנתונים של יזרעאל נכללו בסיכום. להלן תמצית מן התשובות שהתקבלו.

מידע כללי

(1) גודל הרפתות בין 260 עד 480 חולבות; ביזרעאל – 450 פרות;
(2) תנובת החלב (חלב משווק) בין 8,500 ל-9,500 ליטר. ביזרעאל – 8,300;
(3) מספר אנשי הצוות הקבועים בין 5 ל-10 חברים; ביזרעאל – שבעה;
(4) ימי העבודה לפרה בשנה – בין 8.5 ל-11 ימי עבודה. ביזרעאל – כ-8.5.

ממשק ההזנה

(1) פרט למשק אחד – כולם מקיימים רמת הזנה אחת לחולבות לכל אורך התחלובה;
(2) כמות החומר היבש לחולבות ליום בין 19.2 ל-23 ק"ג ליום. כמות החלבון לחולבת ליום בין 3.215 ל-3.910 ק"ג ליום;
(3) מרבית המשקים משתמשים לחולבות במזונות מעולים בלבד, ולא במזונות זולים, זמניים או מזדמנים;

משקיעים 7-8 ימי עבודה לפרה בשנה ובקטנות 10-12 ימי עבודה. אך ברוב המשקים העבודה היא בעיה איכותית ולא כמותית: ניתן למצוא עובדים לחליבה ולביצוע העבודות השוטפות, קשה למצוא רפתנים בעלי מקצוע שיקחו חלק באחריות המקצועית לקיום ולקידום הענף. ביורעאל קיים צוות עובדים שיש ביכולתו לקדם את הענף.

★ בנושא ההזנה לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין המשקים. לא בכמויות המזון, סוגיו והרכבו ולא בממשק ההזנה. הרופא המטפל אמנם ממליץ על הגדלת מנת המזון הגס, אך הכמויות הניתנות אינן חורגות מן המקובל.

גם בנושאי החליבה וממשק בריאות העטין לא ניתן להצביע על מחדלים שעל ידי תיקונם ניתן "להקפיץ" את התנובה. הדבר היחיד הדורש שיפור הוא נקיון הרפתות והחצרות.

★ בתחום הסלקציה והטיפוח סוכם לבדוק את תנובת הפרות של יורעאל שהמליטו בקיץ, ואם יתברר שחודשי יוני, יולי ואוגוסט הם החודשים הגרועים להמלטה יצומצמו בהדרגה ובוהירות ההמלטות בחודשים אלה. כמו כן סוכם להיות יותר מעורבים בבחירת הפרים להזרעת הפרות.

★ הנושא החשוב שבו ניתן לשנות דברים, להעלות תנובה ולקדם את הרפת הוא בתחום הממשק והאחזקה של המבנים ובתחום שיפור המיקרו-אקלים של הבקר. הדברים העיקריים שהוצעו הם: התקנה ושיפור החצרות כדי למנוע בוץ ולאפשר מרבץ נקי לפרות; כיסוי הפטמות והפיכת המבנה לקוראלי; התקנת מאווררים לצינון הפרות ולייבוש הרפד; קילוח וצינון הפרות גם בין החליבות; הצלה (מלשון צל) של האבוסים שבחוץ ברשתות צל ועוד.

דיון מסוג זה – החל מן ההכנות והסיוור המוקדם, העיון בנהגים ובשיטות של משקים אחרים ועד חילופי הדעות והמידע תוך כדי הדיון – הוא מבורך, ויוזמיו, דוד אריאל ורפתני יורעאל ראויים לברכה ו"ישר כוח" ושמשקים אחרים ילכו בדרכם. ושיהיה בהצלחה. 

לכיש, ורפת תאי רביצה שבהן מרפדים מעט מאוד או כלל לא;

(2) ההאבסה ברוב המשקים בחוץ, אך רק במחצית המשקים האבוסים מקורים;

(3) בכל המשקים (פרט ליורעאל) מאווררים בחלק מן הרפתות המופעלים חלקית או כל השנה;

(4) במחצית המשקים יש המטרה בחצר ההמתנה ובמרחביה ממטירים את הפרות גם בין החליבות;

(5) מחצית המשקים מטפלים בהדברת זבובים באמצעות ריסוס ידני או רבון.

מדיניות סלקציה וטיפוח

(1) תחלופת הפרות בין 30% ל-50%; סף הכדאיות להחזקת פרות הוא 20 ליטרים ליום; מרבית המשקים אינם רוכשים בקר מבחוץ;

(2) מרבית המשקים אינם מתערבים בבחירת הפרים להזרעת הפרות ומשאירים את הבחירה לשיקול דעתו של המזריע;

(3) במחצית המשקים אין עונתיות מכוונת בהמלטות, במחצית יש עונתיות חלקית מאוד;

(4) גיל המטרה להמלטה ראשונה – 23 עד 24 חודשים בכל המשקים;

(5) ימי הריק של הפרות בין 100 ל-112 ושל המבכירות – 105 ל-115.

★

לאחר כל ההכנות זומנה פגישה של הרפתנים עם רכז המשק, הרופא המטפל וצוות המדריכים לדיון והסקת מסקנות מעשיות. התקיים דיון ארוך וממצה ובסופו סוכמו הנקודות העיקריות שלהלן:

★ המטרה הראשונה של הרפת היא לא רק תנובת חלב גבוהה אלא – ובעיקר – ריווחיות טובה. פעמים רבות זה הולך ביחד – אך לא תמיד ולא בהכרח. כל הגופים העוסקים בכך חייבים ליצור את הכלים לבקרה כלכלית עדכנית ומדויקת שתאפשר לכל רפת לבדוק את עצמה, בהשוואה לשנים קודמות, לענפים אחרים במשק, ולרפתות אחרות באזור ובארץ.

★ אחד היתרונות הברורים של הרפתות הגדולות הוא יעילות העבודה. ברפתות גדולות